

LA, HA, RE

22.1.2025

Oikeusministeriö

Eläketurvakeskuksen lausunto viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta kirjoitetusta arviomuistiosta, lausuntopyyntö VN/26120/2023

Arviomuistiossa selvitetään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain mukaisen seuraamusjärjestelmän toimivuutta siltä osin kuin on kyse virkamiehiin ja muihin julkista tehtävää hoitaviin henkilöihin kohdistuvista seuraamuksista. Selvitys kattaa pääosin tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain rikosoikeudelliset rangaistussäännökset sekä tietosuojarikosta ja virkarikoksia koskevan oikeuskäytännön. Selvitys kattaa lisäksi tietosuojavaltuutetun viranomaisiin kohdistamia toimenpiteitä.

Arviomuistiossa tarkastellaan lisäksi valtiosääntöoikeudellisia ja oikeusjärjestelmän johdonmukaisuutta koskevia näkökohtia, jotka olisi huomioitava siinä tapauksessa, että tietosuojalainsäädännön rikkomiseen liittyvää seuraamusjärjestelmää haluttaisiin kehittää siten, että viranomaiselle voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu.

Tietosuoja-asetuksen 83 artiklassa säädetään hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämisen yleisistä edellytyksistä. Säännöksen mukaan kukin jäsenvaltio voi asettaa sääntöjä siitä, voidaanko viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrätä kyseisessä jäsenvaltiossa hallinnollisia sakkoja.

Tietosuojalain (1050/2018) 24 §:n 4 momentin mukaan seuraamusmaksua ei voida määrätä muun muassa valtion viranomaiselle. Tietosuojalakia koskevassa hallituksen esityksessä seuraamusmaksun kohdentumisesta on todettu: **”Ehdotetun lain mukaan rajaus ei koskisi niitä yksityisiä tahoja, jotka hoitavat PL 124 §:n tarkoittamia julkisia hallintotehtäviä.** Tällaisia toimijoita ei voida rajata hallinnollisen seuraamusmaksun soveltamisen ulkopuolelle tietosuoja-asetuksen 83 artiklan 7 kohdan nojalla, jonka mukaan liikkumavara koskee ainoastaan viranomaisia”.

Lisäksi kyseisessä hallituksen esityksessä todetaan: ”Hallinnollista seuraamusmaksua ei ole tarpeellista tässä vaiheessa ulottaa koskemaan viranomaisten henkilötietojen käsittelyä, sillä viranomaisia sitoo hallinnon lainmukaisuusvaatimus ja viranomaisten on myös muutoin noudatettava hallinnon yleislakeja. Viranomaisten henkilötietojen käsittelyä koskee myös rikosoikeudellinen virkavastuu ja vahingonkorvausvastuu. ...Viranomaisten toiminnasta voidaan tehdä myös hallintokanteluja.”

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

LA, HA, RE

22.1.2025

Eläketurvakeskusta ja työeläkelaitoksia, jotka hoitavat julkista hallintotehtävää perustuslain 124 §:n nojalla, sitoo hallinnon lainmukaisuusvaatimus ja niiden on myös muutoin noudatettava hallinnon yleislakeja. Eläketurvakeskuksen ja työeläkelaitosten henkilötietojen käsittelyä koskee myös rikosoikeudellinen virkavastuu julkisen vallan käytön osalta sekä vahingonkorvausvastuu. Toiminnasta voidaan tehdä myös hallintokanteluja. Työeläkealan toimijan hoitaessa julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä, toiminnan luonne ei oleellisesti poikkea viranomaisen julkisen vallan käyttöön liittyvästä lakisidonnaisuuden vaatimuksesta. Työeläkealan toimijan on kaikissa tilanteissa hoidettava lakisääteiset tehtävänsä.

Arviomuistiossa eikä myöskään tietosuojalakia koskevassa hallituksen esityksessä ole tarkemmin selvitetty sitä, miten asetuksen 83 artiklan 7 kohdassa mainittu julkishallinnon elin tulisi määritellä. Epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan julkishallinnon elimellä ja voidaanko perustuslain 124 §:n nojalla julkista hallintotehtävää hoitava yksityinen toimija rinnastaa julkishallinnon elimeen ottaen erityisesti huomioon se, että julkisen hallintotehtävän hoitaminen edellyttää hallinnon yleislakien noudattamista, rikosoikeudellista virkavastuuta sekä vahingonkorvausvastuuta.

Arviomuistiossa ei tuoda esiin sitä, että julkista hallintotehtävää perustuslain 124 §:n nojalla hoitavat yksityiset toimijat ovat epätasa-arvoisessa asemassa viranomaisiin nähden. Viranomaiset on rajattu seuraamusten ulkopuolelle, kun taas vastaavan sääntelyn piirissä olevat muut julkista hallintotehtävää hoitavat ovat seuraamusmaksujen piirissä. Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan eroavaisuus pitäisi tuoda esiin ja tarkastella sitä, onko erilaiselle sääntelylle perusteita. Eläketurvakeskus esittää, että tämä huomioidaan asian mahdollisessa jatkotyössä.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Mari Kuuvalo